

Program „Chronimy dzieci” – standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem w placówkach edukacyjnych i opiekuńczo-wychowawczych

„Chronimy dzieci” to program profilaktyki przemocy wobec dzieci realizowany przez Fundację Dzieci Niczyje. Główną ideą programu jest promowanie strategicznego podejścia do ochrony dzieci, dzięki któremu wszystkie placówki edukacyjne i opiekuńcze stosować będą wspólne standardy ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem.

Celem wdrażania standardów jest zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy wobec dzieci. Realizowane jest to poprzez wprowadzenie polityki ochrony dzieci w placówkach edukacyjnych i opiekuńczych oraz dostarczenie tym placówkom oferty i narzędzi podnoszenia kompetencji personelu i rodziców w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Program zakłada również dostarczenie dzieciom wiedzy na temat unikania zagrożeń oraz możliwości uzyskania pomocy i wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Potwierdzeniem stosowania standardów ochrony dzieci jest przyznanie certyfikatu „Chronimy dzieci” placówkom edukacyjnym i opiekuńczym, które spełniają standardy ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem.

Wstęp

Dzieci od najmłodszych lat znaczną część swojego życia spędzają w instytucjach, których celem jest opieka, edukacja i rozrywka. Maluchami opiekują się żłobki i przedszkola, a im starsze dziecko, tym więcej jest instytucji, z których oferty może lub musi korzystać. Szkoła, dom dziecka, poradnia zdrowia, ale także organizacja pozarządowa, świetlica, klub sportowy, dom kultury, kościół, ośrodek wypoczynkowy — to miejsca, gdzie spędzają czas dzieci i młodzież. To także ludzie, którzy pracują w tych instytucjach. Ich zadaniem jest dbanie o rozwój dzieci i ochrona ich przed zagrożeniami. Zdarza się niestety, że pracownicy placówek nie są w pełni świadomi, że

bezpieczeństwo, zdrowie, a nawet życie dziecka, zależy od ich czujności i uwagi oraz wiedzy na temat symptomów krzywdzenia dzieci i sposobów reagowania w sytuacji podejrzenia, że dziecko doświadcza przemocy

lub wykorzystywania. Zdarza się też, że pracownicy tych instytucji sami stanowią zagrożenie dla swoich podopiecznych. I chociaż są to sytuacje incydentalne, chociaż zdecydowana większość profesjonalistów pracujących z dziećmi troszczy się o ich bezpieczeństwo, to coraz częściej ujawniane są przypadki krzywdzenia dzieci przez księży, trenerów, terapeutów, nauczycieli czy opiekunów chóru.

Dziecko nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych i nie może w swoim imieniu podejmować czynności prawnych. Nie może zatem na policji, w prokuraturze czy w sądzie rodzinnym skutecznie zgłosić, że jest krzywdzone. Na dorosłych, zwłaszcza profesjonalistach pracujących z dzieckiem, spoczywa szczególny obowiązek reagowania na krzywdzenie i przemoc wobec osoby małoletniej. Regulacje polskiego prawa obligują profesjona-

łów pracujących z dziećmi do zawiadomienia odpowiednich instytucji wymiaru sprawiedliwości o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka.

Instytucje i organizacje pracujące z dziećmi muszą chronić je przed krzywdzeniem przez członków rodziny, rówieśników, ale także przez pracowników danej instytucji.

W tym artykule opisane zostały standardy ochrony dzieci, jakie powinny spełniać placówki, w których przebywają dzieci i młodzież. Opisane zostały również sposoby wdrażania i realizacji tych standardów w różnych rodzajach placówek.

Propozycje wdrożenia dotyczą następujących standardów, które zostały ustalone w procesie konsultacji organizacji międzynarodowych¹ i zaadaptowane przez realizatorów pilotażowego programu „Chronimy dzieci” — Fundację Dzieci Niczyje i Urząd Dzielnicy Warszawa Praga Południe²:

Standardy ochrony dzieci w placówkach edukacyjnych i opiekuńczych

STANDARD 1

Placówka ustanowiła i wprowadziła w życie politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem i zapewnienia im bezpieczeństwa.

STANDARD 2

Placówka monitoruje swoich pracowników w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

STANDARD 3

Placówka zapewnia swoim **pracownikom** edukację w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia.

STANDARD 4

Placówka oferuje **rodzicom** edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem.

STANDARD 5

Placówka oferuje **dzieciom** edukację w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.

¹ Standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem opracowane przez konsorcjum międzynarodowych organizacji pozarządowych koordynowane przez NSPCC zostały przedstawione w kwartalniku „Dziecko krzywdzone”, nr 3, (24) 2008.

² Pilotażowy program „Chronimy dzieci” realizowany był przez Fundację Dzieci Niczyje i Urząd Dzielnicy Praga Południe w latach 2010–2011 w 25 szkołach i przedszkolach na terenie dzielnicy. Realizacja programu finansowana była ze środków Urzędu m.st. Warszawy.

STANDARD 6

Placówka zapewnia dostępność do informacji na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach krzywdzenia dziecka lub zagrożenia dziecka przemocą czy wykorzystywaniem.

STANDARD 7

Placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami ochrony dzieci.

Artykuł poświęcony jest analizie każdego z siedmiu standardów. Dla każdego z nich opracowano wskaźniki, które na poziomie operacyjnym pozwolą orzekać o spełnianiu danego standardu przez placówkę. Szkoły, przedszkola i inne placówki dla dzieci, przystępując do programu otrzymują podręcznik realizatora zawierający wskazówki, ćwiczenia, pomysły i informacje o ofercie organizatorów, które pomogą wdrożyć standardy. Dodatkowo w Aneksie podręcznika realizatorów znajdują się przykładowe dokumenty, formularze i materiały, które można wykorzystać w zależności od potrzeb placówki.

Żadna placówka nie jest w stanie wdrożyć wszystkich standardów jednocześnie. Ważne jest opracowanie planu działania z jasno określonymi priorytetami i harmonogramem, które będą realistyczne dla danej placówki. Można pracować nad każdym ze standardów kolejno bądź też w dowolnej kolejności, w zależności od tego, które z nich wydają się priorytetowe w danej placówce.

Przedstawione w artykule standardy pomagają określić minimum działań placówki, do którego warto dążyć, by zapewnić dzieciom bezpieczeństwo.

Standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem

STANDARD 1

Placówka ustanowiła i wprowadziła w życie politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem i zapewnienia im bezpieczeństwa.

Realizacja Standardu 1 oznacza, iż:

1. Placówka ustanowiła **politykę ochrony dzieci**, w której zostały zapisane zasady mające zapewnić dzieciom ochronę przed krzywdzeniem.
2. Polityka i zasady ochrony dzieci **obowiązują wszystkich** członków personelu placówki.
3. Polityka ochrony dzieci obejmuje m.in. następujące zagadnienia:
 - **procedury interwencji**, które określają, jakie działania należy podjąć, jeśli pojawią się sygnały wskazujące na krzywdzenie dziecka lub na zagrożenie jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny lub personelu placówki;
 - **zasady ochrony danych osobowych dziecka**, które określają sposób przechowywania i udostępniania informacji o dziecku;
 - **zasady ochrony wizerunku dziecka**, które określają sposób jego utrwalania i udostępniania;
 - **zasady dostępu dzieci do Internetu** oraz ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami, wraz z wyznaczeniem **osoby (osób) odpowiedzialnej za bezpieczeństwo sieci komputerowej** w placówce.
4. Dyrekcja placówki wyznaczyła **osobę/y odpowiedzialną/e za monitorowanie realizacji polityki ochrony dzieci w placówce**, jasno określając jej rolę i zadania.

W placówce powinien zostać opracowany dokument zawierający zasady zapewniania dzieciom bezpieczeństwa. Zasady te nazywamy polityką ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Polityka ochrony dzieci zawiera jasne wytyczne dotyczące tego, jak należy postępować w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa dzieci.

Polityka ochrony dzieci komunikuje, że placówce zależy na zapewnieniu dzieciom bezpieczeństwa. Pomaga tworzyć środowisko przyjazne i bezpieczne dla dzieci. Jasne procedury i wytyczne umożliwiają szybkie reagowanie na zagrożenia bezpieczeństwa i dobrostanu dzieci. Pomagają też w spełnianiu prawnych wymogów ochrony dzieci.

Stworzenie polityki i procedur ochrony dzieci przed krzywdzeniem wymaga zaangażowania wszystkich pracowników placówki. Rolą dyrekcji/kierownictwa jest koordynacja powstawania polityki ochrony dzieci i jej zatwierdzenie.

Polityka ochrony dzieci powinna regulować te obszary funkcjonowania placówki, które wiążą się z możliwością naruszenia praw dziecka w zakresie bezpieczeństwa, wsparcia i interwencji w sytuacjach zagrażających jego życiu, zdrowiu i dobrostanowi. W szczególności zapisy polityki ochrony dzieci powinny obejmować:

- **procedury interwencji**, które określają, jakie działania należy podjąć, jeśli pojawią się sygnały wskazujące na krzywdzenie dziecka lub na zagrożenie jego bezpieczeństwa ze strony osób obcych, członków rodziny lub personelu placówki;
- **zasady ochrony danych osobowych dziecka**, które określają sposób przechowywania i udostępniania informacji o dziecku;
- **zasady ochrony wizerunku dziecka**, które określają sposób utrwalania i udostępniania wizerunku;
- **zasady dostępu dzieci do Internetu** oraz ochrony dzieci przed szkodliwymi treściami, wraz z wyznaczeniem **osoby (osób) odpowiedzialnej za bezpieczeństwo sieci komputerowej** w placówce.

Jest niezwykle ważne, by w placówce obowiązywały jasne procedury interwencji w wypadku problemów z bezpieczeństwem dzieci, tak aby każdy z członków personelu wiedział, komu zgłaszać takie przypadki i w jaki sposób je rejestrować.

Wszyscy członkowie personelu i wolontariusze powinni zwracać uwagę na sygnały, które mogą wskazywać na to, że jakieś dziecko potrzebuje pomocy. W Polsce istnieje ustawowy obowiązek powiadomienia odpowiednich instytucji o krzywdzeniu dziecka (policji, prokuratury o przestępstwie lub sądu rodzinnego o zagrożeniu dobra dziecka), w celu podjęcia przez te instytucje działań w ramach swoich obowiązków służbowych.

Podjęcie decyzji o zgłoszeniu obaw lub podejrzeń dotyczących bezpieczeństwa dzieci bywa niezwykle trudne. Ważne jest ustalenie sytuacji wymagających interwencji. W szczególności ich katalog powinien obejmować sytuacje, gdy zaobserwowano przypadek krzywdzenia dziecka lub pojawiło się podejrzenie krzywdzenia przez członków rodziny, personel placówki lub rówieśników albo dziecko samo ujawniło doświadczenie krzywdzenia.

Dzięki odpowiedniej procedurze wszyscy powinni mieć jasność co do tego, jakie kroki należy podjąć i jakie są zasady chroniące poufność przekazywanych informacji.

Każda placówka powinna również opracować kodeks postępowania, zawierający wytyczne dotyczące dobrych praktyk i bezpiecznego korzystania z nowych technologii komunikacyjnych.

W każdej placówce realizującej politykę ochrony dzieci powinna być osoba odpowiedzialna za wdrożenie tej polityki i za to, żeby zawarte w niej zasady były przestrzegane. Osoba pełniąca tę rolę powinna zajmować w placówce stosunkowo wysoką pozycję i mieć wystarczające wsparcie, aby móc spełniać powierzoną jej funkcję. Wszyscy członkowie personelu placówki powinni wiedzieć, jak się z nią skontaktować.

Kluczem do pomyślnego wdrożenia polityki ochrony dzieci jest opracowanie strategii wdrożeniowej. Wdrożenie polityki ochrony

dzieci wymaga ustalenia: kto, gdzie, kiedy podejmie określone działania oraz w jaki sposób poinformuje się o niej osoby zainteresowane.

STANDARD 2

Placówka monitoruje swoich pracowników w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

Realizacja Standardu 2 oznacza, iż:

1. W zasadach rekrutacji i zatrudniania pracowników w placówce przewidziany jest obowiązek składania przez pracownika zaświadczenia lub oświadczenia o niekaralności za przestępstwa seksualne (rozdz. XXV Kodeksu karnego) oraz przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego.
2. W placówkach został ustalony kodeks postępowania pracowników wobec dzieci. W przypadkach podejrzeń zagrożenia bezpieczeństwa lub krzywdzenia dziecka ze strony pracowników placówki zawsze podejmowane są działania określone w polityce ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Część osób, które pracują w placówkach edukacyjnych i opiekuńczych lub ubiegają się o taką pracę (niezależnie od tego, czy jest to praca płatna czy wolontariat), może stanowić zagrożenie dla dzieci. Można minimalizować takie zagrożenia i zapobiegać krzywdzeniu dzieci poprzez podjęcie odpowiednich kroków. Każda placówka powinna wprowadzić jasny system weryfikacji nowo przyjmowanych osób przed zaoferowaniem im pracy. Na szczęście bardzo rzadko, ale zdarza się, że ubiegają się one o pracę w celu uzyskania dostępu do dzieci — potencjalnych ofiar krzywdzenia. Tacy ludzie szukają instytucji o słabym systemie rekrutacji lub takich, w których nie przestrzega się standardów.

Aby zapewnić bezpieczną rekrutację personelu, dyrekcja placówki może wymagać złożenia przez pracownika zaświadczenia z Krajowego Rejestru Skazanych o niekaralności za przestępstwa seksualne (rozdz. XXV Kodeksu karnego) oraz przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego lub oświadczenia pracownika nt. ewentualnych wyroków sądowych lub postępowaniach dyscyplinarnych w tym zakresie.

Ważnym elementem bezpiecznej rekrutacji jest wymaganie od osób ubiegających się o pracę referencji poświadczających ich przydatność do pracy z dziećmi lub związanej z dostępem do dzieci.

STANDARD 3

Placówka zapewnia swoim pracownikom edukację w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia.

Placówka może uznać, iż realizuje Standard 3, gdy oferuje swoim pracownikom szkolenia w zakresie ochrony dzieci przed krzyw-

dzeniem, aby kształtować i podtrzymywać postawy, umiejętności i wiedzę niezbędne do zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa.

W szczególności stosowanie Standardu 3 oznacza, iż:

1. Wszyscy członkowie personelu zapoznali się z **obowiązującą w placówce polityką** ochrony dzieci przed krzywdzeniem.
2. Wszyscy członkowie personelu placówki zostali przeszkoleni w zakresie **rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci i właściwego reagowania** na nie. O formie szkolenia decyduje placówka (e-learning, szkolenie wewnętrzne, szkolenie zewnętrzne).
3. Pedagodzy i nauczyciele zatrudnieni w placówce mają wiedzę w zakresie **metod i narzędzi edukacji dzieci** nt. unikania zagrożeń przemocą i wykorzystywaniem (w tym również w Internecie).
4. Pedagodzy i nauczyciele zatrudnieni w placówce mają wiedzę w zakresie **metod i narzędzi edukacji rodziców** nt.: 1) wychowania dzieci bez przemocy, 2) ochrony dzieci przed przemocą i wykorzystywaniem oraz 3) ochrony dzieci przed zagrożeniami w Internecie.

Instytucje i organizacje, które pracują z dziećmi, są odpowiedzialne za zapewnianie swoim pracownikom możliwości kształcenia się i rozwoju. Jest niezwykle ważne, aby wszystkie osoby pracujące z dziećmi lub działające na ich rzecz miały dostęp do szkoleń pomagających im w zdobyciu umiejętności i wiedzy niezbędnych do zapewnienia dzieciom ochrony i przeciwdziałania zagrożeniom.

Planowanie programu szkoleniowego powinno bazować na diagnozie potrzeb edukacyjnych personelu.

W ramach pilotażowego programu „Chronimy dzieci” realizowanego w Warszawie na Pradze Południe, placówkom uczestniczącym w programie oferowane były następujące szkolenia i materiały edukacyjne dla personelu:

Temat szkolenia	Uczestnicy
Realizacja programu „Chronimy dzieci”; realizacja standardów, polityka ochrony dzieci przed krzywdzeniem, procedury interwencji	Koordynatorzy programu w placówkach
Diagnoza oraz interwencja w przypadku krzywdzenia dzieci (poziom podstawowy)	Wszyscy członkowie personelu
Diagnoza oraz interwencja w przypadku krzywdzenia dzieci (poziom zaawansowany)	Pedagodzy, psycholodzy, nauczyciele
Profilaktyka przemocy i wykorzystywania dzieci — przygotowanie do realizacji zajęć edukacyjnych dla młodszych dzieci i rodziców (zajęcia warsztatowe w przedszkolach i szkołach podstawowych)	Pedagodzy, nauczyciele
Profilaktyka przemocy i wykorzystywania dzieci — przygotowanie do realizacji zajęć edukacyjnych dla starszych dzieci i rodziców (zajęcia warsztatowe w gimnazjach)	Pedagodzy, nauczyciele
„Zamiast klapsa — jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice” — przygotowanie do realizacji warsztatów umiejętności wychowawczych z rodzicami	Pedagodzy, nauczyciele
Profilaktyka cyberprzemocy i zagrożeń dzieci w Internecie — przygotowanie do realizacji zajęć edukacyjnych dla dzieci i rodziców nt. zagrożeń krzywdzeniem w Internecie	Pedagodzy, nauczyciele

STANDARD 4

Placówka oferuje rodzicom edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem.

Realizacja Standardu 4 oznacza, iż:

1. W placówce organizowane są **spotkania edukacyjne dla rodziców** w zakresie:
 - wychowania dzieci bez przemocy oraz
 - ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem (w tym również w Internecie).
2. W placówce dostępne są **materiały edukacyjne dla rodziców** w zakresie: wychowania dzieci bez przemocy oraz ochrony ich przed przemocą i wykorzystywaniem (w tym również w Internecie).
3. Placówka **informuje rodziców** o dostępnych możliwościach podnoszenia umiejętności wychowawczych.

Współpraca i partnerskie relacje z rodzicami i opiekunami dzieci oraz poszerzenie ich wiedzy na temat ochrony dzieci placówka może realizować poprzez:

- uzyskiwanie w miarę możliwości zgody rodziców na uczestnictwo dzieci w zajęciach profilaktycznych i informowanie ich o wiedzy i umiejętnościach przekazywanych dzieciom w trakcie zajęć;
- dbanie o to, żeby rodzice znali obowiązującą w placówce politykę ochrony dzieci i procedury zgłaszania zagrożeń;
- uzyskiwanie informacji zwrotnych od rodziców i opiekunów, co ich zdaniem placówka robi dobrze i które elementy polityki ochrony dzieci są nieskuteczne;
- zapewnianie i ułatwianie rodzicom i opiekunom dzieci poszerzenie wiedzy i umiejętności związanych z ochroną dziecka przed zagrożeniami oraz pozytywnymi metodami wychowawczymi, bez kar fizycznych i krzywdzenia psychicznego dziecka.

Ten ostatni postulat realizować można poprzez organizowanie na terenie placów-

ki zajęć edukacyjnych dla rodziców w różnej formie, informowanie ich o tego typu zajęciach oferowanych w innych placówkach/organizacjach na terenie ich zamieszkania oraz udostępnianie im różnego rodzaju materiałów edukacyjnych na temat ochrony dzieci i wychowania bez przemocy.

W ramach pilotażowego programu „Chronimy dzieci” realizowanego w Warszawie na Pradze Południe przez Fundację Dzieci Niczyje placówki uczestniczące w programie promowały ofertę zajęć umiejętności wychowawczych oraz dystrybuowały materiały edukacyjne dla rodziców i opiekunów dzieci. Zajęcia edukacyjne dla rodziców organizowane były w Praskim Centrum Dziecka i Rodziny Fundacji Dzieci Niczyje. Zajęcia prowadzone były przez doświadczonych psychologów i terapeutów. Organizowane były raz na dwa tygodnie, a informacje o nich przekazywane były do placówek uczestniczących w programie, by mogły zostać udostępnione rodzicom na tablicach informacyjnych i stronach internetowych.

STANDARD 5

Placówka oferuje dzieciom edukację w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.

Realizacja Standardu 5 zakłada, iż:

1. W placówce organizowane są **zajęcia edukacyjne dla dzieci** w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem (w tym również w Internecie). O formie tych zajęć decyduje placówka (e-learning, godzina wychowawcza, warsztaty).
2. W placówce dostępne są **materiały edukacyjne dla dzieci** w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem (w tym również w Internecie).

Zajęcia edukacyjne dla dzieci dotyczące zagrożeń przemocą i wykorzystywaniem

Chcąc zapewnić dzieciom bezpieczeństwo, powinniśmy zadbać o to, aby dzieci знаły swoje prawa i wiedziały, w jaki sposób mówić o swoich potrzebach i pragnieniach. Aby dzieci mogły się chronić przed krzywdzeniem, muszą zdawać sobie sprawę z niebezpieczeństw, na jakie mogą być narażone. Muszą wiedzieć, że kiedy poczują się zagrożone albo zostaną skrzywdzone, powinny powiedzieć o tym zaufanej osobie.

Opracowując politykę ochrony dzieci, trzeba zastanowić się nad sposobami, w jakie można przekazywać dzieciom komunikat, że mogą zgłaszać problemy, kiedy coś je zaniepokoi, a także wspierać dzieci i młodych ludzi zgłaszających takie problemy.

W części poświęconej Standardowi 1 jest mowa o procedurze zgłaszania podejrzeń krzywdzenia dziecka oraz o roli osoby odpowiedzialnej za kwestie związane z ochroną/bezpieczeństwem dzieci, do której zgłaszane są wszystkie niepokojące sygnały. System zgłaszania problemów i przypadków krzywdzenia należy rozpowszechnić i wyjaśnić wszystkim osobom związanym z placówką. Można także opracować jego wersję przyjazną dzieciom, która będzie rozpowszechniana wśród dzieci.

Kiedy dzieci zgłaszają doświadczenia krzywdzenia, jest niezwykle ważne, aby wspierać je w toku procesu interwencji i na bieżąco informować o dalszych krokach.

W ramach pilotażowego programu „Chronimy dzieci” realizowanego w Warszawie na Pradze Południe, placówkom uczestniczącym w programie oferowane były szkolenia dla pedagogów i nauczycieli na temat edukacji dzieci w zakresie zagrożeń przemocą i wykorzystywaniem, na których przedstawione były scenariusze zajęć profilaktycznych z dziećmi z różnych grup wiekowych. Do placówek dostarczone zostały również materiały edukacyjne dla dzieci, które były wykorzystane na zajęciach lub eksponowane/dystrybuowane w placówce.

W ofercie dla placówek uczestniczących w programie „Chronimy dzieci” związanej z edukacją dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki przemocy i wykorzystywania znalazły się:

- moduły e-learningowe nt. bezpieczeństwa dzieci w Internecie;
- scenariusze zajęć edukacyjnych nt. zagrożeń dzieci i młodzieży przemocą i wykorzystywaniem seksualnym;
- materiały informacyjne i edukacyjne nt. Telefonu Zaufania dla Dzieci i Młodzieży 116 111 i Helpline.org.pl 800 100 100;
- materiały informacyjne i edukacyjne nt. bezpieczeństwa dzieci w Internecie;
- materiały edukacyjne dla dzieci biorących udział w postępowaniu sądowym w roli świadka.

STANDARD 6

Placówka zapewnia dostępność do informacji na temat możliwości uzyskania pomocy w sytuacjach krzywdzenia dziecka lub zagrożenia dziecka przemocą czy wykorzystywaniem.

Standard 6 jest spełniony, gdy w placówce funkcjonują mechanizmy dostarczania istotnych informacji i wsparcia osobom od-

powiedzialnym za ochronę dzieci, a dzieci-ofiary krzywdzenia otrzymują wsparcie w poszukiwaniu pomocy.

W szczególności realizacja Standardu 6 zakłada, iż:

1. Pracownicy placówki i rodzice mają **łatwy dostęp do danych kontaktowych placówek i instytucji zajmujących się ochroną dzieci** i zapewniających pomoc i opiekę w nagłych wypadkach.
2. Dzieci otrzymują informacje: do kogo i gdzie mogą się zwrócić o pomoc i radę w wypadku krzywdzenia, wykorzystywania. W szczególności powszechnie dostępna jest informacja o **anonimowych telefonach zaufania dla dzieci**.

Osoby, które stykają się z problemem krzywdzenia dzieci, mogą doświadczać rozmaitych trudności. Placówki mają obowiązek udzielania wsparcia osobom odpowiedzialnym za ochronę dzieci przed krzywdzeniem, aby dopomóc im w jak najlepszym wypełnianiu tego zadania. Dzieci-ofiary krzywdzenia potrzebują kogoś, do kogo mogłyby się zwrócić, kiedy doświadczają krzywdzenia. Często nie wiedzą, gdzie szukać pomocy. Mają prawo do informacji i pomocy, kiedy mają jakieś zmartwienie czy problem albo kiedy doświadczyły krzywdzenia.

Znaczącymi krokami dla realizacji Standardu 6 jest:

- ustalenie, jakie służby, placówki i organizacje świadczą usługi pomocowe dla dzieci-ofiar krzywdzenia w społeczności lub regionie. Pracownicy mogą korzystać z przygotowanej w ten sposób listy, pomagając dzieciom i młodym ludziom w uzyskaniu potrzebnych informacji i wsparcia;
- listę należy regularnie aktualizować, a informacje w niej zawarte powinny dotyczyć wyłącznie placówek świadczących usługi wysokiej jakości, ocenionych jako bezpieczne i traktujących działanie w najlepszym interesie dzieci jako zadanie priorytetowe;

- wyjaśnienie dzieciom i młodym ludziom, że mają prawo do poszukiwania pomocy oraz do tego, aby zostać wysłuchane i potraktowane poważnie; dostarczenie im informacji do kogo mogą się zwrócić, gdy potrzebują pomocy lub gdy ktoś je skrzywdził;
- uświadamianie dzieciom i młodym ludziom, że powinni zwracać się o radę i wsparcie nie tylko wtedy, gdy doświadczyły krzywdzenia, ale także w wielu innych sytuacjach. Dzieci i dorastający młodzi ludzie powinni wiedzieć, z kim mogą porozmawiać o takich problemach, jak: problemy z nauczycielem, problemy z rodzicem/opiekunem, przemoc rówieśnicza, edukacja seksualna, problemy w związku intymnym, poufne porady lekarskie, porady prawne;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do informacji o bezpłatnych telefonach zaufania działających lokalnie i ogólnopolskich; zarówno tych oferujących wsparcie we wszystkich trudnych sytuacjach życiowych, jak i tych sprofilowanych na wąski obszar tematyczny (np. problemy uzależnień, seksualność).

W ramach programu „Chronimy dzieci” na warszawskiej Pradze Południe placówki uczestniczące w programie otrzymały dla swo-

ich pracowników i dla rodziców informatory nt. placówek pomocowych na Pradze opracowane przez Urząd Dzielnicy Praga Południe. Do szkół i innych placówek pracujących ze starszymi dziećmi dostarczone zostały również

materiały informacyjne nt. telefonów zaufania dla dzieci: 116 111 i Helpline.org.pl (plakaty, zakładki, naklejki). Materiały te zostały wyeksponowane w placówce i rozdawane uczniom na zajęciach profilaktyki krzywdzenia.

STANDARD 7

Placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami ochrony dzieci.

Spełnienie Standardu 7 oznacza, iż w placówce opracowano plan działania, aby monitorować skuteczność kroków podjętych w celu zapewnienia dzieciom bezpieczeństwa:

1. Przyjęte zasady i realizowane praktyki ochrony dzieci są **weryfikowane** — przynajmniej raz na rok.
2. W ramach monitoringu zasad i praktyk ochrony dzieci organizacja **konsultuje się z dziećmi i z ich rodzicami/opiekunami**.

Zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa wymaga wdrożenia polityki, procedur i planów w placówce. Niezbędne są skuteczne mechanizmy kontroli, aby zyskać pewność, że proces wdrożenia polityki, procedur i planów postępuje i skutkuje realnymi działaniami na rzecz ochrony dzieci. Opinie osób zainteresowanych — zarówno personelu placówki, rodziców i dzieci, jak i osób spoza niej — mogą się przyczynić do poprawy efektywności podjętych działań.

Co najmniej raz w roku osoby odpowiedzialne za realizację polityki ochrony dzieci w placówce powinny zastanowić się nad rezultatami realizacji polityki w placówce i ewentualną koniecznością wprowadzenia pewnych zmian. Warto ocenić: co się udało? dlaczego? w jaki sposób komunikuje się istotne kwestie w placówce? jakie zmiany powinny zostać wprowadzone?

W ramach pilotażowego programu „Chronimy dzieci” na Pradze Południe raz na pół roku organizowane były spotkania monitorujące dla realizatorów programu. Ich celem była wymiana doświadczeń, ocena realizacji programu oraz możliwości współpracy placówek.

Przeprowadzony w pierwszej fazie realizacji programu audyt wewnętrzny pozwoli ocenić, jakie działania powinna podjąć placówka, by spełniać standardy ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Zaplanowany harmonogram tych działań jest ważnym punktem odniesienia w procesie monitoringu postępów. Jeśli ocena stopnia zaangażowania placówki w działania na rzecz ochrony dzieci przed krzywdzeniem wskaże, iż spełnia ona omówione w tym artykule standardy, może ubiegać się o przyznanie certyfikatu „Chronimy dzieci”, który jest symbolicznym uhonorowaniem placówki za podjęte działania.

Oczekiwania wobec placówki chroniącej dzieci przed krzywdzeniem zapisane w poszczególnych standardach wymagają doprecyzowania na użytek programu i operacyjnego określenia etapu, na którym placówka może ubiegać się o certyfikat. Wskaźniki realizacji standardów ochrony dzieci pomagają osobom koordynującym projekt w placówce ocenić jej zaawansowanie w tym zakresie. Wskaźniki te są wymierne i wydają się być pewnym poziomem minimum działań podjętych na rzecz ochrony dzieci. Ich

osiągnięcie i przyznanie certyfikatu jest jednak w dużej mierze działaniem formalnym. Faktyczna realizacja polityki ochrony dzieci wymaga refleksji realizatorów na poziomie efektów prowadzonych działań i eta-

powej odpowiedzi na pytanie: czy polityka ochrony dzieci jest martwym dokumentem, do którego nikt nie zagląda, czy też żywym zbiorem użytecznych wskazówek dotyczących praktyki organizacyjnej.

Z WYWIADÓW EWALUACYJNYCH

Rozpoczęliśmy od powołania zespołu ds. programu „Chronimy Dzieci”. Zespół opracował projekt polityki ochrony dzieci, który następnie został zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną. Wszyscy pracownicy placówki zostali poinformowani o polityce ochrony dzieci.

Członkowie zespołu aktywnie uczestniczyli w szkoleniach organizowanych przez FDN, a następnie sami przeszkolili Radę Pedagogiczną.

W szkole przeprowadzono serię zajęć edukacyjnych dla dzieci w różnym wieku. Zajęcia prowadzili nauczyciele przedmiotowi oraz wychowawcy w ramach lekcji wychowawczych oraz dydaktycznych. Cieszyły się one zainteresowaniem dzieci, dawały satysfakcję nauczycielowi. Mamy nadzieję, że przeprowadzone zajęcia oraz stały dostęp do materiałów edukacyjnych sprawi, że dzieci i rodzice nie będą czuli się bezradni w trudnych sytuacjach.

Warto byłoby rozszerzyć edukację nauczycieli, psychologów, pedagogów i specjalistów o warsztaty nt. przeprowadzania rozmów z dzieckiem krzywdzonym i jego rodzicami — koordynator programu „Chronimy Dzieci” w Zespole Szkół Specjalnych nr 86 w Warszawie

O bezpieczeństwie mówiliśmy zawsze, ale program zmobilizował nas do dodatkowego zebrania materiałów i poszerzenia wiedzy. Mamy teraz konkretne procedury na papierze, do których możemy się odwoływać. Dzieci nauczyły się nowych rzeczy. Zwłaszcza temat o emocjach był dla nich ciekawy. Po zajęciach zaczęły częściej rozpoznawać i nazywać emocje. Przychodziły do nauczyciela i mówiły na przykład: „Czemu Krzysz jest taki smutny?”. Byłoby bardzo dobrze gdyby była ciągłość w tym, co przekazujemy dzieciom w przedszkolu, a tym, co w szkołach. Chodzi to, aby nie zaprzepaścić tego, czego dzieci nauczyły się u nas — koordynator programu „Chronimy Dzieci” Przedszkole nr 384 w Warszawie

Program entitled “We protect children” – standards of protecting children against abuse in educational facilities and care institutions. “We protect children” is a program executed by Nobody’s Children Foundation aimed at preventing violence against children. Its main idea is to promote strategic approach to child protection, enabling all educational facilities and care institutions to adopt common standards of protecting children against violence and exploitation.

The purpose of establishing uniform standards is to prevent and counteract violence against children. In order to achieve this goal, educational facilities and care institutions introduce child protection policies and are provided with proper tools for educating staff and parents in the area of protecting children against abuse. The program additionally envisages that children are taught how to avoid threats and where to seek help and support in difficult life circumstances.

Educational and care facilities meeting relevant standards of protecting children against violence and exploitation are awarded with a „We protect children” certificate confirming their commitment to child protection.

O AUTORZE

MONIKA SAJKOWSKA — doktor socjologii, dyrektor Fundacji Dzieci Niczyje. W latach 1991–2008 była adiunktem w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka publikacji naukowych i popularnonaukowych dotyczących problemu krzywdzenia dzieci. Redaktor naczelny kwartalnika „Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka”, wydawanego przez Fundację Dzieci Niczyje.